

DE HOORPLICHT VAN BURGEMEESTERS

Een fundamenteel recht of een wassen neus?

Onderzoek in opdracht van VeiligheidsAlliantie Regio Rotterdam

31 maart 2021

Anjana Baidjnath-Panday, Yoran Bonnet, Joost Brandwijk, Christel van Eendenburg, Hanneke ten Hag, Merel de Jong, Marlies Keij, Moana Mellaard, Anna De Nijs, Charissa Schippers, Bine Schoenmaker, Acelya Ulasan

Masterstudenten Recht van de Gezondheidszorg o.l.v. prof. mr. dr. M. Buijsen
Erasmus School of Law

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

Dankwoord

1. Inleiding	6
2. Onderzoeksdoel, vraagstelling en methode	7
3. Theoretisch kader	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Wetsgeschiedenis	8
3.2.1 Voorloper Wvggz	8
3.2.2 Wvggz	9
3.2.3 Reacties op de Wvggz	10
3.3 Praktijk	11
3.4 Tussenconclusie	12
4. Resultaten interviews	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Burgemeesters	13
4.2.1 Rol van de burgemeester	13
4.2.2 Visie op de hoorplicht	14
4.2.3 De gewenste invulling van de hoorplicht	14
4.2.4 Tussenconclusie	15
4.3 Openbaar Ministerie	15
4.3.1 Rol van het Openbaar Ministerie	15
4.3.2 Visie op de hoorplicht	16
4.3.3 Tussenconclusie	16
4.4 Rechterlijke macht	16
4.4.1 Rol van de rechterlijke macht	16
4.4.2 Visie op de hoorplicht	17
4.4.3 Gewenste invulling van de hoorplicht	17
4.4.4 Tussenconclusie	17
4.5. Advocatuur	18
4.5.1 De rol van de advocaat	18
4.5.2 Visie op de hoorplicht	18
4.5.3 Gewenste invulling van de hoorplicht	18
4.5.4 Tussenconclusie	19
4.6 Hoordienst	19
4.6.1 Rol van de hoordienst	19
4.6.2 Visie op de hoorplicht	20
4.6.3 Gewenste invulling van de hoorplicht	20
4.6.4. Tussenconclusie	20

4.7 Geneesheer-directeuren	21
4.7.1 Rol van de psychiater	21
4.7.2 Visie op de hoorplicht	21
4.7.3 Gewenste invulling van de hoorplicht	22
4.7.4 Tussenconclusie	22
4.8 Patiënt belangenbehartigers	23
4.8.1 Visie op de hoorplicht	23
4.8.2 Gewenste invulling van de hoorplicht	24
4.8.3 Tussenconclusie	24
5. Suggesties stakeholders	25
5.1 Inleiding	26
5.2 Tijdstip van het horen	26
5.3 Uitvoerder van het horen	26
5.4 Manier van horen	27
5.5 Opname hoorverslag	27
5.6 Crisissignaleringsplan	27
6. Conclusie	28
7. Aanbevelingen	31
7.1 Inleiding	31
7.2 Praktische aanbevelingen	31
7.3 Aanbevelingen voor nader onderzoek	32
7.3.1 Ontbrekende rol van het Openbaar Ministerie	32
7.3.2 Schrappen van de hoorplicht	32
Literatuurlijst	35
Bijlagen	36

Managementsamenvatting

In dit onderzoek is onderzocht in hoeverre de huidige invulling van de hoorplicht van de burgemeester bij het nemen van een crisismaatregel aan het doel van de wetgever tegemoet komt. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden door middel van een literatuurstudie naar de hoorplicht en het houden van interviews met verschillende stakeholders. Burgemeesters, een officier van justitie, een rechter, een advocaat, hoordiensten, psychiaters en patiënt belangenbehartigers zijn hierbij geïnterviewd. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de VeiligheidsAlliantie Regio Rotterdam.

Het doel dat de wetgever voor ogen had bij het invoeren van de hoorplicht was om burgers die potentieel een crisismaatregel opgelegd zouden krijgen meer rechtsbescherming te geven. Uit het onderzoek komt naar voren dat dit doel in de praktijk nog niet wordt behaald. Tijdens het hoorgesprek is de betrokkene zeer kwetsbaar en vaak niet in staat om een gesprek aan te gaan. Indien de betrokkene wel in staat is tot het voeren van een gesprek, leidt dit bijna nooit tot een andere beslissing van de burgemeester. Daarnaast legt het uitvoeren van de hoorplicht door de burgemeester zelf een hoge (tijds)druk op de burgemeesters. Om deze reden wordt het horen vaak aan een hoordienst uitbesteed. Deze uitbesteding van het horen wordt betreurd door patiënt belangenbehartigers, de rechterlijke macht en geneesheer-directeuren, omdat hierdoor geen direct contact meer is tussen de burgemeester en de betrokkene. De genoemde partijen vinden dit essentieel, aangezien het uiteindelijk aan de burgemeester is om een beslissing te nemen over de crisismaatregel. Alternatieven en aanpassingen die door partijen werden aangedragen zijn onder andere het horen laten plaatsvinden op een later tijdstip, het horen toewijzen aan een Wvvgz-ambtenaar, het horen laten plaatsvinden via een videoverbinding in plaats van telefonisch, het opnemen van het hoorgesprek en beschikbaar stellen aan de advocaat en het investeren in de scholing van hoordienst medewerkers.

Aanbevelingen van de onderzoekers naar aanleiding van dit onderzoek hebben betrekking op de praktische invulling van het horen waarbij voor een groot deel wordt aangesloten bij de suggesties van de stakeholders. Daarnaast adviseren wij de rol van het Openbaar Ministerie te onderzoeken in een wetsevaluatie. Ten slotte pleiten wij voor grootschaliger onderzoek naar de verbetering van de rechtspositie van de betrokkene, die de hoorplicht als doel had te bewerkstelligen, nu onze mening is dat het invoeren van de hoorplicht een te rationele beslissing geweest is die niet passend is in de acute crisissituatie.

Dankwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de VeiligheidsAlliantie Regio Rotterdam. Het verrichten van het onderzoek was niet mogelijk geweest zonder medewerking van alle geïnterviewden. Daarom willen wij van de gelegenheid gebruik maken om de burgemeesters en wethouders, medewerkers van de hoordienst, de advocaat, de rechter, de officier van justitie, geneesheer-directeuren en patiënt belangenbehartigers hartelijk te danken dat zij tijd voor ons hebben vrijgemaakt om, ten behoeve van het voorliggende onderzoek, onze vragen te beantwoorden.

Daarnaast gaat onze dank uit naar prof. mr. dr. M. Buijsen die ons met raad en daad heeft bijgestaan gedurende het onderzoek en het schrijven van dit rapport. Als laatste willen wij graag Annemieke Wierstra-Meyer en Annelies Nijhuis bedanken voor het vertrouwen in ons.

1. Inleiding

Voor u ligt het onderzoeksrapport ‘De hoorplicht van burgemeesters; een fundamenteel recht of een wassen neus?’. Dit rapport bevat het onderzoek dat is uitgevoerd naar de hoorplicht van burgemeesters binnen de Wet op de verplichte geestelijke gezondheidszorg ("Wvggz"). Deze wet trad op 1 januari 2020 in werking. De Wvggz bevat in art. 7:1 lid 3 een hoorplicht. Deze hoorplicht rust op de burgemeester wanneer hij of zij voornemens is om een crisismaatregel te nemen ten aanzien van een betrokkene die in een psychische noodtoestand verkeerd.

Aanleiding voor dit onderzoek is de vraagstelling van de VeiligheidsAlliantie Regio Rotterdam ("VAR"), onder leiding van regionaal portefeuillehouder Personen met Verward Gedrag/Wvggz burgemeester Bram van Hemmen. De VAR zou graag in kaart gebracht willen hebben tegen welke problemen men bij de uitvoering van de hoorplicht zoal aanloopt. Zij zou graag een kritische evaluatie zien van de hoorplicht vanuit de praktijk in de politie-eenheid Rotterdam in relatie tot het beoogde doel van de wetgever. Aan deze vraagstelling hebben wij, masterstudenten Recht van de Gezondheidszorg (Erasmus School of Law), gehoor gegeven. Het resultaat daarvan ligt voor u.

2. Onderzoeksdoel, vraagstelling en methode

Het onderzoek heeft tot doel om inzicht te geven in het theoretisch kader achter de hoorplicht en het in kaart brengen van de visies van verschillende stakeholders wat betreft de hoorplicht uit de Wvvgz. De onderzoeksvraag die centraal staat in dit rapport, luidt: "*In hoeverre verwezenlijkt de huidige invulling van de hoorplicht het doel van de wetgever?*"

De focus van dit onderzoek ligt op het belichten van de verschillende standpunten van de betrokken partijen: burgemeesters en wethouders, de hoordienst, het Openbaar Ministerie, advocaten, de rechterlijke macht, de geneesheer-directeuren en de patiënt belangenbehartigers. De onderzoeksvraag en onderzoeksopzet zijn daarom gericht op het in kaart brengen van de standpunten van deze beroepsgroepen.

Om tot een beantwoording van de onderzoeksvraag te komen, is allereerst uitvoerig literatuuronderzoek gedaan. Hierbij zijn de relevante wetteksten, de parlementaire geschiedenis van de Wvvgz en de relevante jurisprudentie bestudeerd. Met deze kennis zijn vervolgens vragenlijsten opgesteld, die aan verschillende stakeholders zijn voorgelegd door middel van interviews. De stakeholders hebben ieder, voorafgaand aan het interview, de vragenlijst toegestuurd gekregen. De vragenlijsten verschillen tussen de verschillende categorieën stakeholders, maar om het onderzoek zo zuiver mogelijk te houden, zijn per categorie stakeholder dezelfde vragen voorgelegd. Vervolgens zijn de interviews getranscribeerd en geanalyseerd, waarna de bevindingen zijn opgenomen in dit onderzoeksrapport.

Onze respondenten bestonden uit acht burgemeesters, één wethouder, vijf geneesheer-directeuren, vier patiënt belangenbehartigers, twee medewerkers van de hoordienst, één advocaat, één officier van justitie en één rechter. Hiermee hebben wij een zo compleet mogelijk beeld proberen te schetsen van alle partijen die betrokken zijn bij de Wvvgz. Een deel van de geïnterviewden heeft aangegeven liever anoniem te blijven. Wij hebben er daarom voor gekozen om alle stakeholders anoniem te houden.

3. Theoretisch kader

3.1 Inleiding

Op 1 januari 2020 trad de Wvggz in werking. De Wvggz bevat in art. 7:1 lid 3 een hoorplicht. Deze hoorplicht rust op de burgemeester wanneer hij of zij voornemens is om een crisismaatregel te nemen ten aanzien van een betrokkene. Het wetsvoorstel Wvggz dat op 14 juni 2010 bij de Tweede Kamer werd ingediend, had verschillende doelstellingen. Ten eerste diende het wetsvoorstel de rechtspositie te versterken van personen met een psychische stoornis die tegen hun wil zorg krijgen. Om dit doel te bereiken, voorzag het wetsvoorstel in een zorgvuldige voorbereiding ten aanzien van het maken van de beslissing tot verplichte zorg, bijvoorbeeld door middel van het horen van de betrokkene en door rekening te houden met zijn of haar voorkeuren. Andere doelen van het wetsvoorstel waren het zo veel mogelijk voorkomen van dwang, het beperken van de duur van dwang, het verhogen van de kwaliteit van verplichte zorg, het integraal benaderen van zorg op maat, het beter verdelen van de rollen tussen actoren die betrokken zijn bij de verplichte zorg en het intensiveren van toezicht op de juiste toepassing van verplichte zorg.¹

3.2 Wetsgeschiedenis

3.2.1 Voorloper Wvggz

In de voorloper van de Wvggz, de in 1994 in werking getreden Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen ("Wet Bopz"), was reeds een taak voor de burgemeester weggelegd. Dit was de last tot het opleggen van de inbewaringstelling ("IBS"). Deze bevoegdheid werd aan de burgemeester toegekend, omdat hij of zij in het openbare bestuur van de gemeente een onafhankelijke spilfunctie vervulde bij de handhaving van de veiligheid en de openbare orde in de desbetreffende gemeente.² De burgemeester had de bevoegdheid om voor spoedeisende gevallen de IBS te gelasten, indien aan de wettelijke vereisten werd voldaan. In de Memorie van Toelichting ("MvT") van de Wet Bopz werd duidelijk naar voren gebracht dat deze IBS (in de MvT refereert men naar 'spoed-opneming') als noodmaatregel moest worden gezien.³ Met de komst van de IBS gaf de wetgever een actieve rol aan de burgemeester, waarbij de burgemeester zelf ook een inhoudelijke afweging diende te maken.⁴

Na de inwerkingtreding van de Wet Bopz, hebben er meerdere evaluaties plaatsgevonden. In deze evaluaties werd ook de rol van de burgemeester meerdere keren bekeken. Uit deze evaluaties kwam naar voren dat er veel kritiek is op de rol van de burgemeester in de IBS-procedure. De burgemeester zou nauwelijks een inhoudelijke meerwaarde hebben, omdat hij of zij zich veelal schikt naar de afgegeven

---

¹ *Kamerstukken II 2009/10, 32399, nr. 3, p. 1-3.*

² *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007, p. 45.*

³ *Kamerstukken II 1970/71, 11270, nr. 3, p.15.*

⁴ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007, p. 45.*

geneeskundige verklaring.⁵ Hieruit blijkt dat de burgemeester een andere invulling heeft gegeven aan zijn of haar taken dan dat de wetgever voor ogen had, waardoor de rechtsbescherming van de betrokkene onder druk kan komen te staan.⁶ De evaluatiecommissie achtte het dan ook van belang om de taakverdeling van de verschillende actoren in de Wet Bopz, kritisch te herzien. Hierbij diende men zich te realiseren dat de Bopz-taken veelal slechts een klein onderdeel waren van het takenpakket van de betrokken actoren. Centralisatie van de taken werd als optie genoemd om de betrokkenheid van de verschillende actoren met Bopz-taken te vergroten. Ook zou een herschikking van de taken van de verschillende actoren, dan wel een reductie van het aantal betrokken actoren, meer recht doen aan zowel de te beschermen belangen van patiënten, als de taakopvatting van de betrokken actoren.⁷

3.2.2 Wvggz

Met het ontwerpen van de Wvggz heeft de wetgever de conclusies en de aanbevelingen uit het evaluatierapport als uitgangspunt gehanteerd.⁸ De IBS uit de Wet Bopz, verandert in de Wvggz in een crisismaatregel. In de Wvggz heeft de burgemeester in hoofdstuk 7 de bevoegdheid behouden om een crisismaatregel te nemen ten aanzien van een persoon die zich in zijn of haar gemeente bevindt.⁹ In het evaluatierapport is geopperd om deze bevoegdheid aan een andere functionaris toe te bedelen.¹⁰ Deze functionaris moet onafhankelijkheid, op decentraal niveau binnen een kort tijdsbestek kunnen opereren. Op basis van deze vereisten zag de evaluatiecommissie een rol weggelegd voor een functionaris binnen het openbaar bestuur of de rechterlijke macht, bijvoorbeeld bij de officier van justitie.¹¹ Na overleg met verschillende stakeholders heeft de wetgever besloten om de bevoegdheid tot het opleggen van een crisismaatregel bij de burgemeester te laten. Deze bevoegdheid zou immers goed aansluiten bij de taak van de burgemeester om te waken over de openbare orde en veiligheid in zijn of haar gemeente.¹²

Net als de IBS is de crisismaatregel een noodmaatregel voor situaties waarin een persoon met een psychische stoornis zich in een crisissituatie bevindt, die onmiddellijk ernstig nadeel oplevert of dreigt ernstig nadeel te veroorzaken. In deze situaties is het noodzakelijk dat verplichte zorg direct wordt verleend. De wetgever heeft ervoor gekozen om de bevoegdheid tot het opleggen van een maatregel bij de burgemeester te houden en deze taak niet te centraliseren.¹³ Voordat de burgemeester een crisismaatregel mag nemen moet er voldaan zijn aan enkele voorwaarden.¹⁴ Een van deze voorwaarden is de hoorplicht.¹⁵ Het doel van deze hoorplicht is het in kaart brengen van de visie van de betrokkene. Bij het nemen van een beslissing omtrent

---

⁵ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007*, p. 45.

⁶ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007*, p. 52.

⁷ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007*, p. 52.

⁸ *Kamerstukken II 2009/2010*, 32399, nr. 3, p. 3.

⁹ Art. 7:1 lid 1 Wvggz

¹⁰ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007*, p. 45.

¹¹ *Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007*, p. 45.

¹² *Kamerstukken II 2009/2010*, 32399, nr. 3, p. 21-22.

¹³ *Kamerstukken II 2009/2010*, 32399, nr. 3, p. 76.

¹⁴ Art. 7:1 lid 3 sub a en b Wvggz

¹⁵ Art. 7:1 lid 3 sub b Wvggz

een crisismaatregel, neemt de burgemeester zowel de visie van de psychiater als de visie van de betrokkene mee.

3.2.3 Reacties op de Wvggz

Wat betreft de rol van de burgemeester in een crisissituatie hebben onder meer GGZ Nederland, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ("VNG") en de Raad voor de rechtspraak hun adviezen uitgebracht. De meningen waren verdeeld over de rol die de burgemeester dient te spelen bij het nemen van een crisismaatregel. Zo vond GGZ Nederland dat de hoorplicht van de burgemeester niet past binnen crisissituaties.¹⁶ Dit zou vooral zijn vanwege de tijdsdruk waaronder de crisismaatregel door de burgemeester moet worden opgelegd, waardoor het horen van de betrokkene niet werkbaar wordt geacht.¹⁷ Ook de Raad voor de rechtspraak was van mening dat de burgemeester niet zou moeten worden belast met de beslissing over de crisismaatregel, omdat hij of zij niet voldoende deskundig zou zijn om over deze materie te beslissen. Volgens de Raad voor de rechtspraak zou de zorg voor psychiatrische patiënten niet alleen, en ook niet in de eerste plaats, een kwestie zijn van openbare orde. De Raad voor de rechtspraak achtte het beter om de bevoegdheid tot het nemen van een crisismaatregel te geven aan de voorzitter van de ggz-klachtencommissie, de officier van justitie of een landelijk opererende "Wvggz-rechter", die eerder dan een burgemeester beslissingen kan nemen en zich daarvoor kan laten informeren via de telefoon of internet.¹⁸

De VNG nam daarentegen het standpunt in dat de crisismaatregel dient als de opvolger van de IBS, die onder de Wet Bopz kon worden opgelegd. Onder deze wet kon deze maatregel door de burgemeester worden uitgevoerd vanuit zijn of haar rol als bewaker van de openbare orde. De VNG was daarbij van mening dat de zorginhoudelijke kant van de wet vanuit gemeentelijk perspectief niet ten koste mag gaan van de competentie van de burgemeester om in te grijpen in crisissituaties. Daarnaast vond de VNG dat er een relatie bestond tussen de openbare orde en de taken van de burgemeester in dergelijke zaken. Vaak wordt door het gedrag van de betrokkene de openbare orde verstoord en is er in de omgeving sprake van onrust. Dit geeft extra werklast aan de politie in die omgeving, en de burgemeester zal daarop worden aangesproken. Volgens de VNG was het daarom een logische keuze dat de burgemeester een rol speelde bij de IBS, en zou deze rol moeten worden voortgezet in de Wvggz.¹⁹ Op basis van deze adviezen heeft de regering uiteindelijk besloten om het nemen van de crisismaatregel wel over te laten aan de burgemeester, waardoor zijn of haar bevoegdheden vanuit de Wet Bopz in stand worden gehouden.

---

¹⁶ Bijlage 68731 bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32399, nr. 3, p. 5.

¹⁷ *Kamerstukken II* 2009/10, 32 399, nr. 3, p. 79.

¹⁸ Bijlage 68737 bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32399, nr. 3, p. 12.

¹⁹ Bijlage 68736 bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32399, nr. 3, p. 1-2.

3.3 Praktijk

Uit de jurisprudentie komt een genuanceerd beeld naar voren omtrent de hoorplicht. De hoorplicht omvat een zogeheten inspanningsverplichting. De burgemeester, of een door hem of haar aangewezen derde, moet moeite doen om de betrokkene in staat te stellen gehoord te worden. De burgemeester mag de aangewezen derde op twee manieren inzetten: de aangewezen derde voert het horen daadwerkelijk uit, ofwel de burgemeester verneemt van de aangewezen derde of de betrokkene al dan niet gehoord wil worden. Wanneer een aangewezen derde vaststelt of de betrokkene al dan niet gehoord wil worden, moet hij of zij wel op deze taak zijn berekend. Als aangewezen derde kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de onafhankelijk psychiater. Als een aangewezen derde het horen daadwerkelijk uitvoert, moet hij of zij verder niet inhoudelijk zijn betrokken bij het nemen van de beslissing.²⁰ Het uitbesteden van de hoorplicht ontslaat de burgemeester echter niet van de verplichting het hoorproces zodanig in te richten dat hij- of zijzelf een goed beeld krijgt van de wens van de betrokkene al dan niet gehoord te worden en, indien hij of zij gehoord wilde worden, wat zijn of haar standpunt is.²¹ Als blijkt dat de betrokkene herhaaldelijk heeft aangegeven gehoord te willen worden maar dit niet is gelukt, heeft de burgemeester ook de plicht om te achterhalen waarom dit niet is gelukt en of er niet nog een poging kan worden gedaan.²²

Alhoewel de burgemeester zich moet inspannen om de betrokkene te horen, is dit geen absolute verplichting. Als de betrokkene bijvoorbeeld een medewerker van de hoordienst niet uit laat praten, de telefoon ophangt en vervolgens niet meer opneemt, mag hieruit afgeleid worden dat de betrokkene niet gehoord wil worden.²³ Ook als de onafhankelijk psychiater aangeeft dat de betrokkene niet gehoord wil worden of daartoe niet in staat is, mag de burgemeester dit oordeel in beginsel overnemen.²⁴ In beginsel, want er zijn bijzondere omstandigheden denkbaar waaronder de burgemeester moet nagaan waaruit kan worden afgeleid dat de betrokkene afziet van zijn of haar recht om gehoord te worden. Dit is bijvoorbeeld het geval indien in het formulier, dat ter beschikking staat van de burgemeester, slechts vermeld wordt dat de betrokkene niet gehoord wenst te worden, maar dit oordeel verder niet met redenen is omkleed. Over zijn of haar onderzoek naar de achterliggende reden, moet de burgemeester ook verantwoording afleggen in zijn of haar besluit.²⁵ Onder de volgende omstandigheden mag de burgemeester volgens de Hoge Raad volledig afzien van het horen: de betrokkene wil niet gehoord worden, de betrokkene is niet aanspreekbaar, er is sprake van evidente tijdsdruk of het horen kan ondanks de nodige inspanningen wegens bijzondere omstandigheden niet plaatsvinden.²⁶ Mocht de burgemeester niet aan zijn of haar hoorplicht hebben voldaan, dan kan de betrokkene verzoeken om schadevergoeding op grond van art. 10:12 Wvvgz. De rechter wijst,

---

²⁰ HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1806, *NJB* 2020/2905, r.o. 4.2.4-4.2.5.

²¹ Rb. Midden-Nederland 6 februari 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:467, r.o. 5.2.

²² Rb. Midden Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1656, r.o. 7.4.

²³ Rb. Noord-Holland 30 juni 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:4540, r.o. 3.1.

²⁴ HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1806, *NJB* 2020/2905, r.o. 4.3.

²⁵ HR 11 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:2015, *NJB* 2021/14, r.o. 4.2.2 & 4.2.3.

²⁶ HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1808, *NJB* 2020/2907, r.o. 3.23.

indien hij of zij de klacht gegrond acht, een bedrag toe naar billijkheid vanwege het schenden van een wettelijke verplichting.²⁷

3.4 Tussenconclusie

Bij verschillende evaluaties op de toenmalig geldende Wet Bopz was kritiek op de rol van de burgemeester bij het opleggen van een IBS. Bij de afweging een IBS-maatregel te nemen werd voornamelijk het medische advies van de psychiater gevolgd en nam de burgemeester weinig inhoudelijke afwegingen, wat de rechtspositie van de betrokkene benadeelde. In de nieuwe Wvggz speelt de burgemeester echter nog steeds een grote rol bij het nemen van de crisismaatregel, die voor de IBS in de plaats is gekomen. Over dit besluit van de wetgever kwamen gemengde reacties. Aan de ene kant zou de burgemeester te maken krijgen met veel tijdsdruk en bovendien zou hij onvoldoende expertise hebben om een dergelijke maatregel te nemen, aan de andere kant zou hij juist de aangewezen persoon zijn om deze bevoegdheid uit te oefenen, omdat de burgemeester een functie heeft als bewaker en handhaver van de openbare orde en veiligheid. Vooral vanwege dit laatste argument heeft de wetgever de burgemeester zijn belangrijke positie in het opleggen van de crisismaatregel laten behouden. Wel is hieraan een nieuw element toegevoegd in de vorm van de hoorplicht. Hiermee wordt aan de burgemeester de verplichting gegeven de betrokkene te horen alvorens hij een beslissing mag nemen over de crisismaatregel. Het resultaat van dit horen moet samen met het medisch advies van de psychiater worden meegenomen in de inhoudelijke afwegingen om betrokkene zijn vrijheid te ontnemen. Het doel van de wetgever was om de rechtspositie van betrokkene te versterken, door hem in de gelegenheid te stellen zijn zienswijze op de crisissituatie te geven. Uit de jurisprudentie blijkt dat er wel wat haken en ogen zitten aan de hoorplicht. Deze blijkt niet altijd door de burgemeester zelf te hoeven worden uitgeoefend. Daarnaast kunnen er situaties worden voorkomen waarbij het horen achterwege kan worden gelaten. Dit betekent dat de hoorplicht geen absolute verplichting is. In de volgende hoofdstukken komen de zienswijzen van verscheidene stakeholders aan bod die te maken hebben met het proces rondom het nemen van een crisismaatregel. Hierbij is onderzocht in hoeverre de hoorplicht in de praktijk kan worden uitgevoerd en of het beoogde doel van de wetgever wordt bereikt.

---

²⁷ Rb. Rotterdam 11 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:4066, r.o. 2.5.4 & Rb. Amsterdam 17 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3078, r.o. 2.5.4.

4. Resultaten interviews

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de interviews met de burgemeesters (paragraaf 4.2), openbaar ministerie (4.3), rechterlijke macht (4.4) advocaat (4.5), hoordienst medewerkers (4.6), geneesheer directeuren (4.7) en patiënt belangenbehartigers (4.8).

4.2 Burgemeesters

4.2.1 Rol van de burgemeester

De burgemeester dient de betrokkene te horen alvorens een crisismaatregel wordt genomen. Wanneer de burgemeester een crisismaatregel oplegt, speelt het horen van de betrokkene nagenoeg nooit een doorslaggevende rol bij de overwegingen tot het wel of niet opleggen van de crisismaatregel. Bij de overwegingen wordt vooral uitgegaan van het advies van de psychiater. Van dit advies wordt zelden afgeweken.

Er kunnen volgens de burgemeesters gronden zijn om wel van dit advies af te wijken. Dit kan het geval zijn indien het wegnemen van de vrijheid van de betrokkene disproportioneel is of wanneer er een vermoeden of aanwijzing is dat er toch geen sprake is van een gevaar of dreigend ernstig nadeel voor de betrokkene dan wel zijn of haar omgeving. Afwijken vanwege hetgeen de betrokkene naar voren brengt, is zeldzaam. Dit is met name het gevolg van het feit dat de betrokkene veelal niet in staat is objectief over zichzelf te oordelen. Alleen indien uit het verhaal van de betrokkene aanwijzingen naar voren komen dat er fouten zijn gemaakt in het proces of wanneer alternatieve maatregelen kunnen worden genomen, zou van het advies van de psychiater kunnen worden afgeweken. Daarnaast staat tegenover de belangen van de betrokkene, het belang van de openbare orde. De belangen van de openbare orde zijn vaak groter dan de individuele belangen van de patiënt. Wel wordt ook hier de proportionaliteit altijd in acht genomen.

De gronden die de Hoge Raad noemt om af te mogen wijken van de hoorplicht, zoals evidente tijdsdruk en bijzondere omstandigheden, zijn in de praktijk volgens de burgemeesters juist aan de orde van de dag.²⁸ Omdat het gaat om een acute noodsituatie is er altijd sprake van tijdsdruk. Daarnaast kan onder bijzondere omstandigheden worden verstaan dat de betrokkene niet in staat is om gehoord te worden, wat vaak door zijn of haar psychische en kwetsbare toestand het geval is.

---

²⁸ HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1806, *NJB* 2020/2905; HR 11 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:2015, *NJB* 2021/14.

4.2.2 Visie op de hoorplicht

De hoorplicht wordt in de praktijk vaak uitbesteed aan een ‘hoordienst’. Over de kwaliteit van de hoordienst lopen de meningen uiteen. Aan de ene zijde staan burgemeesters die positief zijn over het gemandateerd horen, omdat de medewerkers van de hoordienst rustig en serieus zijn. Zij stellen tevens de vragen op een respectvolle manier. Zij stellen zich professioneel op en kunnen zich goed inleven in de betrokkene. Aan de andere zijde staan burgemeesters die juist klachten hebben met betrekking tot de hoordienst. Het horen zou te geforceerd uitgevoerd worden en de medewerkers van de hoordienst krijgen het (vaak) niet voor elkaar om de relevante informatie uit de betrokkene te halen, omdat niet de juiste vragen worden gesteld. Ook zou het ontbreken aan professionaliteit, omdat de medewerkers van de hoordienst zich niet inleven in de betrokkene en vragen stellen die de betrokkene niet helpen in zijn of haar situatie.

De burgemeesters geven aan dat de gedachte achter het gemandateerd horen wel goed is. Het horen neemt veel tijd in beslag, vooral in de gemeenten waar een psychiatrisch ziekenhuis gevestigd is. Het is voor de burgemeester vrijwel onmogelijk om in die gevallen elke betrokkene zelf te horen. De werkdruk zou dan, volgens de geïnterviewde burgemeesters, niet meer in verhouding staan met het na te streven doel van het horen. Daarnaast lopen burgemeesters er soms tegenaan dat ze weinig verstand hebben over psychische aandoeningen, waardoor ze zich minder goed kunnen inleven in de situatie van de betrokkene. Hierdoor weten ze niet goed welke vragen in een dergelijke situatie gesteld dienen te worden. Door het gebruik van de hoordienst wordt over het algemeen een beter beeld gekregen van de situatie waarin de betrokkene zich bevindt. Het telefoongesprek tussen de hoordienst en de betrokkene, dat burgemeesters terug kunnen luisteren, maakt vaak ‘het plaatje compleet’. Bij het beluisteren van het hoorgesprek kunnen burgemeesters de stem van de betrokkene horen en horen ze hoe de betrokkene zich gedraagt. Dat geeft een zekere inkleuring aan het door de psychiater genoemde ziektebeeld. De burgemeesters geven echter wel aan dat deze inkleuring van de situatie meestal niet meebrengt dat zij in hun beslissing over de te nemen crisismaatregel, afwijken van het advies van de psychiater.

4.2.3 De gewenste invulling van de hoorplicht

Burgemeesters zijn het er unaniem over eens dat de hoorplicht in de huidige vorm niet goed werkt. Het effect is nihil en niet in overeenstemming met het oorspronkelijke doel van de hoorplicht. Er dient dus te worden nagedacht over een nieuwe invulling. Een mogelijkheid is om het horen op een later moment plaats te laten vinden. Dit heeft dan geen effect meer op de te nemen crisismaatregel, maar achteraf kan wel besproken worden met de betrokkene hoe hij of zij terugkijkt op de genomen maatregel en hoe de opname voor hem of haar heeft uitgepakt. Zo kan het horen worden gebruikt als een leerproces, waarin kan worden gewezen op fouten. Hierdoor zou het proces rondom het nemen van een crisismaatregel mogelijk verbeterd kunnen worden. Daarnaast wordt ervoor gepleit dat de psychiater de crisismaatregel bespreekt met de betrokkene, en in het rapport opneemt wat de mening van de betrokkene daaromtrent is. De psychiater wordt dan verplicht om met de betrokkene de te verwachten maatregel te bespreken.

De grootste angst van burgemeesters over de huidige invulling van de hoorplicht is dat het horen van de betrokkene zijn of haar genezingsproces vertraagt of de situatie zelfs erger maakt. De burgemeesters hebben geen medische studie gedaan, waardoor het vanuit een medisch perspectief moeilijk is om een crisismaatregel te nemen op basis van een gesprek met de betrokkene. In dat gesprek weet de burgemeester vaak ook niet hoe met de betrokkene in zijn of haar situatie moet worden omgegaan. Burgemeesters geven daarom aan dat zij wel de bevoegdheid tot het nemen van de crisismaatregel willen behouden - het gaat immers ook om de openbare orde - maar dat zij niet langer verplicht zijn een gesprek te voeren met de betrokkene. Zij willen graag dat hun rol beperkt wordt tot het wegen van het advies van de psychiater bij de afweging of het opleggen van de crisismaatregel goed kan worden onderbouwd en of daarbij de grondrechten van de betrokkene niet disproportioneel worden weggenomen.

4.2.4 Tussenconclusie

De geïnterviewde burgemeesters geven aan dat het horen eraan bijdraagt een beter beeld te krijgen van de situatie waarin de betrokkene zich bevindt. Toch leidt dit er in de praktijk niet toe dat de burgemeesters door het horen van de betrokkene afwijken van het advies van de psychiater. De burgemeesters zijn dan ook unaniem van mening dat de hoorplicht in zijn huidige vorm niet goed werkt. Het effect van het horen is nihil en niet in overeenstemming met het oorspronkelijke doel van de hoorplicht.

De burgemeesters geven aan dat de gedachte achter het mandateren van het horen aan een hoordienst goed is. Het is voor burgemeesters praktisch vrijwel onmogelijk om telkens zelf aan deze hoorplicht te voldoen. Het uitbesteden van het horen aan een hoordienst ligt daarom voor de hand. De meningen van burgemeesters over de kwaliteit van deze hoordienst zijn echter verdeeld en soms zelfs tegenstrijdig. De burgemeesters die niet tevreden zijn over de kwaliteit, voeren met name aan dat het horen op dit moment te geforceerd gebeurt. Medewerkers van de hoordienst krijgen het volgens deze burgemeesters niet voor elkaar om de relevante informatie uit de betrokkene te halen, omdat niet de juiste vragen worden gesteld.

De grootste angst van burgemeesters over de huidige invulling van de hoorplicht is dat het horen van de betrokkene het genezingsproces vertraagt of de situatie zelfs erger maakt. Burgemeesters geven daarom aan dat zij wel de bevoegdheid tot het nemen van de crisismaatregel willen behouden - het gaat immers om de openbare orde - maar dat zij niet langer verplicht willen zijn een gesprek te voeren met de betrokkene.

4.3 Openbaar Ministerie

4.3.1 Rol van het Openbaar Ministerie

Gebleken is dat bij de aanvraag van de zorgmachtiging niet wordt gecontroleerd of de burgemeester de hoorplicht correct heeft uitgevoerd. De officier van justitie ("OvJ") kan alleen constateren dat een hoorplicht wellicht ten onrechte niet is uitgevoerd of toegepast, maar kan hier geen consequenties aan verbinden. Er wordt aan de OvJ ook geen inhoudelijk verslag van het horen verstrekt. De OvJ beschikt dus niet over

inhoudelijke informatie. Dit wordt door de ondervraagde OvJ echter niet als storend ervaren, nu de OvJ meent dat de crisismaatregel echt een beslissing is van de burgemeester.

Op de vraag of de OvJ vindt dat de bevoegdheid tot het horen beter aan het Openbaar Ministerie kan worden overgedragen, wordt geantwoord dat de OvJ geen reden heeft om aan te nemen dat de burgemeester zijn of haar taak niet juist uitvoert. Wat de OvJ in de praktijk wel opvalt, is dat sommige burgemeesters het in zijn algemeenheid lastig vinden om beslissingen te nemen die de vrijheidsbeneming van iemand betreffen. Daar heeft het Openbaar Ministerie minder moeite mee, nu het werk van het Openbaar Ministerie voor een groot deel geënt is op het benemen van vrijheden.

4.3.2 Visie op de hoorplicht

De OvJ geeft aan dat de hoorplicht voornamelijk in de wet is gekomen op nadrukkelijk verzoek van 'MIND', een stichting die opkomt voor de belangen van mensen met psychische problemen. De OvJ vraagt zich af of de hoorplicht in de praktijk uitpakt zoals zij voor ogen hebben gehad. Op het moment dat er een crisismaatregel uitgeschreven dient te worden, verkeert de betrokkene per definitie in crisis. Levert het horen niet juist extra prikkels en extra vragen op bij de betrokkene? De OvJ vindt dat dit punt aandacht verdient bij de evaluatie van de wet.

4.3.3 Tussenconclusie

Het Openbaar Ministerie speelt geen rol in het hoorproces zelf. Het Openbaar Ministerie ziet de crisismaatregel ook echt als een beslissing die wordt genomen door de burgemeester en ziet er geen heil in om de betrokkene zelf nog te zien of te horen. Juist in een crisissituatie waarin mensen 'van slag' zijn, moet worden voorkomen dat betrokkenen worden overspoeld met vragen van allerlei verschillende partijen.

4.4 Rechterlijke macht

4.4.1 Rol van de rechterlijke macht

De antwoorden van de rechter zijn gegeven onder het voorbehoud dat hij niet direct betrokken is bij de hoorplicht van de burgemeester. Gebreken die zich hebben voorgedaan bij het opleggen van de crisismaatregel worden enkel behandeld bij een beroep tegen een crisismaatregel of een schadevergoedingszaak. Bij verlenging van de crisismaatregel vindt de toetsing ex-nunc plaats. Tijdens de procedure bij de rechter met betrekking tot het verlengen van de crisismaatregel, wordt alleen gekeken of een crisismaatregel op dat moment wél of niet verlengd moet worden. Er wordt dan niet getoetst of de hoorplicht door de burgemeester correct is uitgevoerd.

4.4.2 Visie op de hoorplicht

De geïnterviewde rechter benadrukt het belang van een gesprek tussen de burgemeester en de betrokkene. De crisismaatregel is een vorm van vrijheidsbeneming. Vrijheidsbeneming is één van de grootste inbreuken op de persoonlijke autonomie. Daarnaast is sprake van inbreuk op de lichamelijke integriteit, omdat er sprake kan zijn van gedwongen inname van medicatie, voedsel en vocht of van gedwongen controle in en aan het lichaam. Dit kan door de betrokkene als traumatiserend worden ervaren. Een uiterst zorgvuldig gesprek dient daarom plaats te vinden tussen de burgemeester en de betrokkene.

De rechter benadrukt dat de hoorplicht dient als waarborg, zodat de burgemeester zich goed voorbereidt en inleest. Er wordt een gelijkenis gezien tussen de hoorplicht en de beginperiode van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (“WSNP”). In dergelijke zaken werd de zitting gehouden door een griffier in plaats van door een rechter. De rechter nam een beslissing op basis van de gegevens die op deze zitting werden verzameld. De Hoge Raad heeft toen geoordeeld dat deze manier van werken niet kon worden voortgezet, omdat het niet zelf horen van de betrokkene afbreuk doet aan de uiteindelijke beslissing van de rechter. Door uitbesteding van het horen aan een hoordienst is sprake van een vergelijkbare situatie.

4.4.3 Gewenste invulling van de hoorplicht

Vanwege de ingrijpende gevolgen van een crisismaatregel, mag van de burgemeester worden gevergd dat hij of zij persoonlijk contact heeft met de betrokkene. Dit persoonlijk contact dient dan bij voorkeur in persoon te zijn, zodat de burgemeester zich in de omgeving van de betrokkene bevindt. Dit element ontbreekt bij (video)bellen. Wanneer de burgemeester in persoon aanwezig is, neemt de betrokkenheid toe waardoor hij of zij een beter afgewogen beslissing kan nemen. Een alternatieve optie is volgens de rechter dat de burgemeester de betrokkene binnen 48 uur spreekt om te kijken of de crisismaatregel terecht is geweest. Dit idee komt voort uit de Varbanov-jurisprudentie²⁹ waarin werd geoordeeld dat horen niet kon plaatsvinden door een arts in opleiding, omdat het geen ‘*medical expert*’ betrof. Dit kon volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens worden hersteld door de betrokkene binnen 48 uur te laten horen door een psychiater.

4.4.4 Tussenconclusie

In het gesprek met de rechter komt naar voren dat de hoorplicht als waarborg dient voor een weloverwogen besluit van de burgemeester. Op dit moment wordt echter gevaren op het oordeel van de psychiater. De rechter vindt het een groot nadeel dat de burgemeester niet zelf spreekt met de betrokkene alvorens tot een oordeel te komen.

---

²⁹ EHRM 5 oktober 2000, L/JN AS7846 (*Varbanov/Bulgarije*).

4.5. Advocatuur

4.5.1 De rol van de advocaat

Advocaten hebben geen rol tijdens het hoorgesprek. Zij komen pas in beeld nadat het hoormoment voorbij is en de crisismaatregel is opgelegd. De advocaten proberen de voorfase te reconstrueren aan de hand van het dossier in Khonraad, het episode journaal en gesprekken met de betrokkene.³⁰ Vanuit een praktisch oogpunt zou het voor de advocaten lastig zijn om tijdens een hoorgesprek aanwezig te zijn. Als in een crisissituatie gewacht zou moeten worden totdat de advocaat gearriveerd is, wordt de crisissituatie, die toch al vaak erg lang duurt voor de betrokkene, onnodig verlengd.

4.5.2 Visie op de hoorplicht

De geïnterviewde advocaat vindt dat de hoorplicht, zoals die nu wordt uitgevoerd, geen echte meerwaarde heeft. De uitvoering van de hoorplicht schiet, in de huidige vormgeving, aan het doel voorbij. Achter het doel van het horen staat de advocaat wel; als bestuursorgaan moet de burgemeester een zorgvuldig overwogen besluit nemen en daarbij hoort dat de betrokkenen in kwestie gehoord worden. Het probleem ligt echter bij de uitvoering van de hoorplicht. De hoorplicht wordt bijna overal uitgevoerd door hoordiensten die telefonisch contact zoeken met de betrokkenen. Enkel in Haarlem voert de burgemeester de hoorplicht nog zelf uit. Betrokkenen in crisis zijn niet altijd goed aanspreekbaar. Vaak zijn zij overrompeld door de vele mensen om zich heen. Om in die situatie een telefonisch hoorgesprek te moeten voeren, kan te overweldigend zijn voor de betrokkene. Voor veel betrokkenen is het dan ook onduidelijk met wie het hoorgesprek wordt gevoerd en wat het doel daarvan is. Om deze redenen zien betrokkenen de hoorplicht vaak niet als toegevoegde waarde. Tevens is het hoorverslag in Khonraad over het algemeen erg summier. Men moet zich afvragen wat de burgemeester nu daadwerkelijk aan dit hoorverslag heeft.

4.5.3 Gewenste invulling van de hoorplicht

Als men kijkt naar de bedoeling en de daadwerkelijke uitvoering van de hoorplicht, worden de rechten van de betrokkenen niet goed gewaarborgd. In art. 7:1 lid 3 sub b Wvvgz staat '(...) betrokkene, zo mogelijk, in de gelegenheid hebben gesteld om te worden gehoord'. Hieruit volgt dat het horen door de burgemeester geen harde eis is. Indien de betrokkene aangeeft dat hij of zij niet gehoord wil worden, meent de burgemeester dat aan de hoorplicht is voldaan. Volgens de Hoge Raad leidt niet voldoen aan de hoorplicht niet direct tot een onrechtmatig besluit.³¹ De advocaat meent dat je hierom kan afvragen wat de toegevoegde waarde van de hoorplicht dan is. Het invoeren van een tweede hoormoment is echter geen goede oplossing voor het probleem, nu dit vooral technisch zeer lastig is. Art. 7:3 lid 1 jo. lid 2 Wvvgz biedt de mogelijkheid om maximaal achttien uur tijdelijke verplichte zorg op te leggen. Indien deze tijd gebruikt wordt om een tweede

---

³⁰ Khonraad is een systeem dat door gemeenten wordt gebruikt voor aanvragen en verwerkingen van bestuursbesluiten in het kader van de Wvvgz.

³¹ Wij vermoeden dat de advocaat verwijst naar de aangehaalde jurisprudentie in voetnoten nrs. 24-26 bij hoofdstuk 3.3. van dit onderzoeksrapport.

poging te doen teneinde de hoorplicht te vervullen, verkeert de betrokkene nog langer in een onzekere positie.

De advocatuur ziet echter wel heil in het opnemen van de hoorgesprekken. De betrokkenen kunnen zich vaak niet herinneren wat er tijdens het hoorgesprek is gezegd. Door middel van een opname kunnen zowel de advocaat en de betrokkene vaststellen wat er daadwerkelijk is gezegd. Dit geeft de betrokkene ook meer zekerheid, zeker als deze zich de gang van zaken anders herinnert.

Daarnaast is de advocatuur van mening dat de wetgever dient te bewerkstelligen dat er tijdens het crisismoment iemand namens de burgemeester fysiek aanwezig is gedurende het hoorgesprek, zodat deze de betrokkene ziet, alsook de omgeving waarin de betrokkene zich bevindt. Deze persoon moet proberen het gesprek aan te gaan met de betrokkene. Dit levert uiteindelijk meer bruikbare informatie op, in tegenstelling tot het laten bellen met de betrokkene door een hoordienst.

4.5.4 Tussenconclusie

De advocaat vindt dat de hoorplicht in de huidige vormgeving geen meerwaarde heeft. Als men kijkt naar de bedoeling van de hoorplicht en de daadwerkelijke uitvoering hiervan, worden de rechten van de betrokkene onvoldoende gewaarborgd. De huidige bewoording van art. 7:1 lid 3 sub b Wvvgz biedt ruimte om het horen achterwege te laten. Niet voldoen aan de hoorplicht leidt niet direct tot een onrechtmatig besluit. Het is dan ook de vraag in hoeverre de hoorplicht van toegevoegde waarde is. De advocatuur is van mening dat de wetgever dient te bewerkstelligen dat er tijdens het crisismoment iemand namens de burgemeester fysiek aanwezig is. Dit levert uiteindelijk meer bruikbare informatie op, in tegenstelling tot het laten bellen van de betrokkene door een hoordienst. Het hoorverslag in Khonraad is daarbij vaak erg summier. De advocatuur vraagt zich daarom af in hoeverre burgemeesters iets aan dit hoorverslag hebben.

4.6 Hoordienst

4.6.1 Rol van de hoordienst

De hoordienst is 24 uur per dag, 7 dagen per week beschikbaar. Bij de geïnterviewde hoordiensten werken HBO-opgeleide ‘*social workers*’ (maatschappelijk werkers) met verschillende etnische en culturele achtergronden. Zodra de geneesheer-directeur in Khonraad aangeeft dat een betrokkene gehoord kan worden, gaat er een signaal naar de hoordienst. De hoordienst heeft dan twee uur waarbinnen zij de betrokkene moeten proberen te bereiken. Er worden drie pogingen gedaan om in contact te komen met de betrokkene.

Als de medewerker van de hoordienst de betrokkene aan te telefoon heeft, worden een aantal vaste vragen gesteld. Het is tijdens dat gesprek niet de bedoeling dat er wordt doorgevraagd op andere onderwerpen of dat de mening van degene die de taak van het horen uitvoert naar voren komt. De informatie die de geneesheer-directeur heeft doorgegeven, wordt in het gesprek geverifieerd en er wordt de gelegenheid geboden aan de patiënt om er nog iets aan toe te voegen. Tevens worden in het gesprek de rechten van de patiënt benadrukt, zoals bijstand van een advocaat of een patiëntenvertrouwenspersoon. Het gesprek dat plaatsvindt met de

betrokkene wordt samengevat in een hoorverslag dat op Khonraad verschijnt. Dit verslag wordt doorgestuurd naar de burgemeester.

4.6.2 Visie op de hoorplicht

Medewerkers van de hoordienst vragen zich af in hoeverre de hoortaak iets toevoegt aan het besluit tot het nemen van een crisismaatregel. In de huidige invulling van de hoorplicht ontbreekt ‘wederhoor’. De gesprekken lijken meer op een juridisch toetsingsgesprek of dienen als doorgeefluik van informatie. Met deze invulling wordt aan het doel voorbij geschoten en lijkt het horen vooral plaats te vinden om te voldoen aan de wettelijke plicht. Medewerkers van de hoordienst zijn van mening dat het verenigen van twee verschillende belangen, te weten het beheersen van een psychische crisis en de inspraak van de patiënt, niet op hetzelfde moment kan plaatsvinden.

4.6.3 Gewenste invulling van de hoorplicht

Om de hoorplicht beter tot zijn recht te laten komen, zouden de gesprekken anders ingericht moeten worden. Medewerkers van de hoordienst zouden een videoverbinding een waardevolle toevoeging vinden. Het gesprek wordt op deze manier persoonlijker en verschaft de ‘hoorder’ meer inzicht in de situatie van de patiënt.

Medewerkers van de hoordienst geven daarnaast aan dat het horen vaak niet mogelijk is, omdat het moment waarop het gesprek plaatsvindt ongeschikt is. De betrokkene is vaak op het tijdstip dat de hoordienst belt dusdanig gesedeerd dat hij of zij niet aanspreekbaar is. Ook komt het voor dat de betrokkene is gesepareerd. Het twee of drie dagen later horen van de patiënt zou leiden tot een hoger percentage gehoorde patiënten, waarbij zij ook bewuster antwoord kunnen geven op vragen. Het verenigen van twee verschillende belangen, te weten het beheersen van een psychische crisis en de rechtspositie van de patiënt, kan niet tegelijk.

4.6.4. Tussenconclusie

Medewerkers van de hoordienst geven aan dat zij de hoorplicht zien als een ‘juridisch toetsingsgesprek’ dan wel als doorgeefluik van informatie. De medewerkers ervaren het prettig dat ze door middel van het doorlopen van een aantal stappen aan de hoorplicht kunnen voldoen. Het doorlopen van stappen wordt echter ook als nadeel gezien: in deze vorm ontbreekt wederhoor. Hierdoor lijkt het volgens medewerkers van de hoordienst alsof het horen slechts ‘voor de vorm’ plaatsvindt zonder dat dit een doel dient. De medewerkers van de hoordienst vragen zich af of de betrokkene überhaupt in staat is tot het voeren van een hoorgesprek op het moment dat hij of zij zich in een crisissituatie bevindt.

4.7 Geneesheer-directeuren

4.7.1 Rol van de psychiater

Bij een beslissing omtrent gedwongen zorg of een gedwongen opname is vrijwilligheid altijd het uitgangspunt bij psychiaters. Volgens de geïnterviewde geneesheer-directeuren lukt het vaak om wel tot een overeenstemming te komen met de patiënt en vrijwillige zorg te leveren. Wanneer er wordt nagedacht over een crisismaatregel is het vrijwillige stadium eigenlijk al voorbij. De geïnterviewde geneesheer-directeuren geven aan altijd na te gaan welk alternatief de patiënt biedt voor de situatie en of dit een goed alternatief is of niet. Zij proberen altijd rekening te houden met de patiënt.

4.7.2 Visie op de hoorplicht

Het horen van de betrokkene in de situatie waarin er wordt nagedacht over een crisismaatregel kan volgens de geïnterviewden erkenning geven, waardoor de betrokkenen zich mogelijk meer gehoord voelen. De geneesheer-directeuren geven aan dat het horen ook van belang is bij het opbouwen van een samenwerkingsrelatie met de betrokkene, omdat zij op deze manier als behandelend arts buiten het ‘conflict’ blijven. De burgemeester is immers degene die uiteindelijk beslist.

Volgens geneesheer-directeuren kan het horen echter ook in het nadeel werken van de betrokkene, aangezien het horen het proces vertraagd. De geïnterviewden geven aan dat zij in hun rol als arts de betrokkene zo snel mogelijk veilig willen hebben en dat het wachten op het horen hier een nadelig effect op kan hebben. Een aantal van de geïnterviewden vond zelfs dat het proces door de hoorplicht onnodig wordt verlengd.

Daarnaast wordt er door meerdere geneesheer-directeuren genoemd dat het effect van het horen niet zichtbaar is. De burgemeester neemt volgens de geneesheer-directeuren in bijna alle gevallen het oordeel van de arts over. Tijdens het nemen van de crisismaatregel wordt aan de hand van de hoorplicht in theorie een poging gedaan om hoor en wederhoor in het proces te verwerken. Dit staat echter los van het resultaat ervan. Uit de praktijk blijkt namelijk dat de hoorplicht weinig toevoegt aan de uiteindelijke beslissing. Als de betrokkene de mogelijkheid heeft om zijn of haar visie kenbaar te maken, met als doel mogelijk iets te veranderen aan de situatie en dat blijkt nooit de uitwerking te zijn, dan vinden psychiaters het onnodig om het horen in te bouwen in de procedure. Dit zou dan valse verwachtingen scheppen. De burgemeesters gaan immers bijna altijd af op de beoordeling van de psychiater, waardoor in de praktijk kan worden getwijfeld aan de daadwerkelijke hoor en wederhoor.

Volgens de geïnterviewde geneesheer-directeuren zijn de reacties over de hoorplicht, van de betrokkenen die hiervan gebruik konden maken, wisselend. Sommigen lijken het prettig te vinden om hun standpunt kenbaar te mogen maken, terwijl het grootste gedeelte niet op een burgemeester of een medewerker van de hoordienst zit te wachten. Deze laatste groep reageert vaak afwijzend. Zij zijn vaak heel erg wantrouwend ten opzichte van alles en iedereen, dus ook tegenover de burgemeester of de medewerkers van de hoordienst.

Daarnaast dringt het bij een groot deel van de patiënten niet tot hen door dat ze een de burgemeester of een medewerker van de hoordienst gaan spreken. Het is in de crisissituatie vaak niet duidelijk voor de betrokkene dat het horen hét moment is om hun eigen standpunt naar voren te brengen en de burgemeester te overtuigen dat er geen crisismaatregel nodig is.

4.7.3 Gewenste invulling van de hoorplicht

Een aantal van de geïnterviewde geneesheer-directeuren merkt op dat het willen horen van een betrokkene in een crisissituatie een te rationele overweging is, die niet meer past in de hoog opgelopen emotionele situatie. Toch achten deze geneesheer-directeuren het horen van de betrokkene alleen zinvol als dit gebeurt voordat het besluit door de burgemeester is genomen. Zij vinden het horen op een ander tijdstip geen alternatief en zien dit als mosterd na de maaltijd. De geneesheer-directeuren geven aan dat door het eventueel later horen, de betrokkene het idee krijgt dat hij of zij nog wat aan de situatie kan doen. Dit maakt het alleen maar ingewikkelder voor de betrokkene om te vertrouwen in de situatie en zich over te geven aan de zorg van de GGZ.

Ondanks dat het moment van het horen en de invulling daarvan volgens de geneesheer-directeuren niet ideaal is, geven een aantal aan dat zij vinden dat de hoorplicht moet blijven. Echter, op het moment van het interview wisten de geneesheer-directeuren geen alternatief voor de huidige hoorplicht. Wel gaven ze aan dat de familie een grotere rol in het crisisproces zou moeten krijgen.

Daarnaast zou het horen niet overgeheveld moeten worden naar een ander orgaan. De burgemeester is degene die de uiteindelijke beslissing moet gaan nemen om iemand van zijn of haar vrijheid te beroven. Hij of zij is dan ook degene die het standpunt van beide partijen, de psychiater en de betrokkene, moet horen en op basis daarvan een besluit moet nemen. Idealiter is de burgemeester degene die de patiënt hoort, omdat hij of zij ook de beslissing neemt. Om echter de werkdruk bij de burgemeester weg te halen, konden sommige geneesheer-directeuren zich wel vinden in de hoordienst. Er moet volgens hen wel in de hoordienst worden geïnvesteerd. De medewerkers van de hoordienst moeten de juiste opleiding hebben om in ieder geval goed te kunnen communiceren met patiënten in een crisissituatie.

4.7.4 Tussenconclusie

Het horen van de betrokkene in de situatie waarin wordt nagedacht over een crisismaatregel kan volgens de geneesheer-directeuren erkenning geven, waardoor betrokkenen zich mogelijk meer gehoord voelen. De geneesheer-directeuren geven aan dat het horen ook van belang is bij het opbouwen van een samenwerkingsrelatie met de betrokkene, omdat zij op deze manier als behandelend arts buiten het ‘conflict’ blijven. De burgemeester is immers degene die uiteindelijk beslist na het horen van beide partijen.

Toch merken een aantal van de geïnterviewde geneesheer-directeuren op dat het willen horen van een betrokkene in een crisissituatie een te rationele overweging is, die niet meer past in de hoog opgelopen emotionele situatie. De burgemeester neemt daarbij in bijna alle gevallen het oordeel van de psychiater over.

Als de betrokkene de mogelijkheid krijgt om zijn of haar visie kenbaar te maken met als doel mogelijk iets te veranderen aan de situatie en dat blijkt nooit de uitwerking te zijn, dan vinden psychiaters het onnodig om het horen in te bouwen in de procedure. Dit kan dan namelijk valse verwachtingen scheppen.

Daarnaast kan volgens de geneesheer-directeuren het horen ook in het nadeel werken van de betrokkene, omdat het horen het proces vertraagd. Een aantal van de geïnterviewden vond zelfs dat het proces door de hoorplicht onnodig wordt verlengd. Toch achten de geïnterviewden het horen van de betrokkene alleen zinvol als dit gebeurt voordat het besluit door de burgemeester genomen is. Het horen op een ander tijdstip (na het nemen van het besluit) is geen geschikt alternatief.

4.8 Patiënt belangenbehartigers

4.8.1 Visie op de hoorplicht

Belangenbehartigers zijn positief gestemd over de invoering van de hoorplicht. De hoorplicht beoogt rechtsbescherming te geven aan kwetsbare burgers in een situatie waarin over hun vrijheid wordt beslist. Allen vinden dit een verbetering ten opzichte van de rechtspositie van de patiënt binnen de Wet Bopz. Het is voor de patiënt belangrijk om gehoord te worden in de periode voorafgaand aan de crisismaatregel. Op deze manier kan hij of zij de eigen kant van het verhaal belichten. Dat deze hoorplicht onder de gemeente valt, vinden belangenbehartigers een goede zaak; de burgemeester is immers degene die uiteindelijk beslist en moet daarom beide partijen horen alvorens deze beslissing daadwerkelijk te nemen. Een van de geïnterviewden vergelijkt het uitschrijven van een crisismaatregel met ons strafprocesrecht: wanneer iemand als verdachte wordt aangemerkt, heeft deze ook de mogelijkheid zijn of haar verhaal, met behulp van een advocaat, te vertellen.

Alle belangenbehartigers zijn het erover eens dat de invulling van de hoorplicht in de praktijk tekortschiet. De huidige invulling van de hoorplicht wordt door sommige geïnterviewden gezien als een ‘wassen neus’, omdat zij signalen krijgen uit de praktijk dat de uitkomst van de beslissing van de burgemeester zelden tot nooit verandert door het horen van de patiënt.

Er is daarnaast veel kritiek op hoe het horen is georganiseerd door gemeenten. In grote gemeenten gebeurt dit vaak door een hoordienst. Anders dan de geneesheer-directeuren zien belangenbehartigers geen heil in het uitbesteden van het horen aan een privaat bedrijf. Een van de geïnterviewden haalt aan dat de gemeente voor andere belangrijke taken ook geen extern bedrijf inhuurt.

Burgemeesters zelf, dan wel medewerkers van de hoordienst hebben (vaak) geen kennis van psychiatrische ziektebeelden en zijn daarom niet goed in staat de visie van de patiënt boven tafel te krijgen. Een van de geïnterviewden vergelijkt de situatie met ‘het halen van een stukje vlees bij de groenteboer’. Kennis en ervaring spelen een belangrijke rol in het horen; burgemeester en medewerkers van de hoordienst hebben deze expertise (vaak) niet.

Op dit moment vinden belangenbehartigers het horen een weinig transparant proces; er is weinig tot geen controle op de juistheid van het proces van horen. Zo is het onduidelijk wat aan de patiënt gevraagd wordt aan de andere kant van de lijn, of, als een arts aangeeft dat een patiënt niet hoorbaar is, of dit wel echt zo is.

4.8.2 Gewenste invulling van de hoorplicht

Meerdere partijen vinden dat het horen door de burgemeester moet gebeuren zolang de burgemeester degene is die de beslissing neemt over het wel of niet afgeven van een crisismaatregel: “Als het doel van de hoorplicht is om een gedwongen opname te voorkomen en de burgemeester daar een rol heeft in het besluitvormingsproces, dan ligt het voor de hand dat de burgemeester hoort, omdat hij of zij vervolgens een besluit moet nemen op basis van het horen.” Het gaat uiteindelijk om een zeer ingrijpende beslissing waarin er, volgens een geïnterviewde, geen ruimte is voor het uitbesteden van het horen aan een of ander extern bedrijf. Wel wordt er heil gezien in het aanstellen van een ambtenaar binnen de gemeente die medische kennis heeft en ervaring met psychiatrische ziektebeelden. Zo iemand is dan daadwerkelijk in staat de visie van de patiënt te horen en in perspectief te plaatsen. Belangenbehartigers pleiten er dus voor dat het horen binnen de gemeente blijft. Zij zien echter liever een Wvggz-ambtenaar voor de uitoefening van deze taak dan de burgemeester zelf.

Daarnaast zijn alle belangenbehartigers het erover eens dat het van belang is dat een opname van het horen beschikbaar wordt gesteld aan de advocaat van de patiënt. Dit is belangrijk voor de transparantie en om de advocaat inzicht te geven op basis van welke reden de beslissing op de crisismaatregel is genomen. De psychische toestand van de patiënt kan namelijk anders zijn op het moment dat de crisismaatregel is genomen dan op het moment dat de advocaat wordt ingeschakeld. Zonder opname kan de advocaat hierdoor een vertekend beeld hebben.

Als laatste wordt genoemd dat het crisissignaleringsplan dan wel ‘plan van aanpak’ een prominentere rol zou moeten krijgen tijdens het horen. In het crisissignaleringsplan heeft een patiënt opgeschreven hoe een crisis kan worden herkend en hoe deze crisis vervolgens weer afgewend kan worden. Door dit plan - dat patiënten onder begeleiding van een ggz-professional hebben gemaakt - te bespreken tijdens het horen, kunnen er mogelijk alternatieven worden gevonden, zodat gedwongen zorg niet nodig zal zijn. Degene die heeft gehoord, kan dit dan meenemen in zijn of haar beslissing omtrent de crisismaatregel. Als er immers gronden zijn voor vrijwillige zorg, heeft dat uiteraard de voorkeur ten opzichte van gedwongen zorg.

4.8.3 Tussenconclusie

Belangenbehartigers zijn positief gestemd over de invoering van de hoorplicht. De hoorplicht beoogt rechtsbescherming te geven aan kwetsbare burgers in een situatie waarin over hun vrijheid wordt beslist. Allen vinden dit een verbetering ten opzichte van de rechtspositie van de patiënt binnen de BOPZ. Dat deze hoorplicht onder de gemeente valt vinden belangenbehartigers een goede zaak; de burgemeester is immers degene die uiteindelijk beslist en moet daarom beide partijen horen alvorens deze beslissing daadwerkelijk

te nemen. Echter, de huidige invulling van de hoorplicht wordt door sommige geïnterviewden gezien als een ‘wassen neus’ omdat zij signalen krijgen uit de praktijk dat de uitkomst van de beslissing van de burgemeester zelden tot nooit verandert door het horen van de betrokkene. Er is daarnaast veel kritiek op hoe het horen is georganiseerd door gemeenten. Belangenbehartigers zien geen heil in het uitbesteden van het horen aan een privaat bedrijf. Zij zijn liever dat de burgemeester dit zelf doet of een andere ambtenaar binnen de gemeente. Daarnaast vinden belangenbehartigers het horen een weinig transparant proces; er is weinig tot geen controle op de juistheid van het proces van horen. Zo is het onduidelijk wat aan de betrokkene gevraagd wordt aan de andere kant van de lijn, of, als een arts aangeeft dat een patiënt niet hoorbaar is, of dit wel echt zo is. Zij pleiten ervoor dat er een opname van het horen beschikbaar wordt gesteld aan de advocaat van de betrokkene.

5. Suggesties stakeholders

5.1 Inleiding

Tijdens dit onderzoek hebben verschillende geïnterviewden aanbevelingen gedaan om de (praktische) problemen waarop men stuit bij de uitvoering van de hoorplicht in de praktijk, weg te nemen, al dan niet te verbeteren. In deze sectie zal een overzicht gegeven worden van deze aanbevelingen.

5.2 Tijdstip van het horen

Door burgemeesters wordt geopperd om het horen op een later moment te laten plaatsvinden, zodat de tijdsdruk waarmee de hoorplicht nu gepaard gaat, verdwijnt. Hiermee verandert het doel van het horen; het horen heeft dan namelijk geen effect meer op de te nemen crisismaatregel. Het horen van de betrokkene in een later stadium kan wel bijdragen aan de verbetering van het proces rondom het nemen van een crisismaatregel. De betrokkene kan dan achteraf zijn visie geven op de maatregel die is genomen en de procedure daaromtrent.

De geïnterviewde rechter doet tevens een suggestie over het tijdstip van het horen. De rechter stelt voor dat de burgemeester de betrokkene binnen 48 uur hoort, in plaats van de nu vastgestelde drie uur. Het horen heeft dan als doel om in kaart te brengen of de crisismaatregel terecht genomen is.

De psychiaters, patiënt belangenbehartigers en de advocaat zien geen heil in het verschuiven van het moment van horen. Het horen dient plaats te vinden vóóordat de beslissing wordt genomen. Indien het horen plaatsvindt op het moment dat de crisismaatregel al is genomen, heeft het horen geen toegevoegde waarde meer volgens hen. Door deze stakeholders wordt benoemd dat achteraf horen zelfs in het nadeel van de betrokkene werkt; hij of zij verkeert nog langer in onzekerheid.

5.3 Uitvoerder van het horen

Burgemeesters vragen zich af of de psychiater zelf niet veel beter in staat zou zijn om de visie van de betrokkene boven tafel te krijgen. Enkele burgemeesters stellen voor dat de psychiater de crisismaatregel bespreekt met de betrokkene en zijn of haar mening daarover vraagt. Deze mening kan dan worden opgenomen in het verslag voor de burgemeester.

Enkele psychiaters en patiënt belangenbehartigers zijn het hier niet mee eens. Zolang de burgemeester degene is die de beslissing neemt omtrent de crisismaatregel, dient de burgemeester zelf ook de betrokkene te horen. Het gaat immers om een zeer ingrijpende beslissing waarin geen ruimte is voor het uitbesteden van het horen aan een psychiater of een hoordienst. Door psychiaters en belangenbehartigers wordt als alternatief

voorgesteld om de taak binnen de gemeente over te hevelen naar een Wvggz-ambtenaar. Bij voorkeur heeft deze ambtenaar kennis van psychiatrische ziektebeelden. Deze ambtenaar is daadwerkelijk in staat de visie van de patiënt te horen en in perspectief te plaatsen.

Sommige psychiaters zien echter wel heil in een hoordienst. Een hoordienst kan namelijk de werkdruk bij de gemeente wegnemen. Zij vinden dat de medewerkers van de hoordienst wel de juiste opleiding moeten hebben om de hoorplicht op een goede manier te kunnen uitvoeren. Geïnvesteed moet dus worden in de opleiding van deze medewerkers.

5.4 Manier van horen

Zowel de geïnterviewde advocaat als de patiënt belangenbehartigers vinden het noodzakelijk dat het horen fysiek gebeurt. Degene die de betrokkene hoort, moet een beeld hebben van de situatie waarin de betrokkene zich bevindt. Bij voorkeur gaat degene die de hoorplicht uitvoert ook zelf naar betrokkene toe. Op deze manier wordt meer informatie verworven dat kan bijdragen aan de uiteindelijke beslissing van de burgemeester. Indien fysieke aanwezigheid logistiek onmogelijk is of teveel vertraging geeft tijdens de crisissituatie, wordt videobellen als geschikt alternatief aangewezen. Videobellen wordt ook geadviseerd door de OvJ en de hoordienst medewerkers.

5.5 Opname hoorverslag

Zowel de patiënt belangenbehartigers als de geïnterviewde advocaat pleiten ervoor dat het hoorgesprek, dat bij voorkeur fysiek plaatsvindt dan wel via een videoverbinding, beschikbaar komt voor de advocaat van de betrokkene. Iedere betrokkene met een crisismaatregel krijgt een advocaat toegewezen die onder andere betrokken is bij de eventuele verlenging van de crisismaatregel. Een advocaat is in de huidige situatie niet op de hoogte van het hoorproces; zij hebben geen zicht op of en hoe dit is gebeurd. In het kader van de transparantie en het versterken van de rechtspositie van de patiënt, is het niet meer dan logisch dat deze opname ter beschikking wordt gesteld aan de advocaat van de betrokkene.

5.6 Crisissignaleringsplan

Patiënt belangenbehartigers merken op dat de rol van het crisissignaleringsplan in de crisissituatie onvoldoende aandacht krijgt. Mensen die mogelijk een crisismaatregel opgelegd gaan krijgen zijn vaak al bekend binnen de psychiatrie en hebben met een eerdere behandelaar een crisissignaleringsplan gemaakt. In een dergelijk plan is opgenomen hoe een crisis kan worden herkend en hoe deze crisis vervolgens weer kan worden afgewend. Patiënt belangenbehartigers pleiten ervoor dat degene die de hoorplicht uitvoert, actief

vraagt naar de aanwezigheid en inhoud van dit plan. Door dit plan te bespreken tijdens het horen, kunnen mogelijk alternatieven worden gevonden, zodat gedwongen zorg niet nodig zal zijn. Degene die heeft gehoord, kan dit dan meenemen in zijn of haar beslissing omtrent de crisismaatregel.

6. Conclusie

In januari 2020 is de Wvggz van kracht geworden. Binnen deze wet heeft de burgemeester de taak tot het nemen van een crisismaatregel. Voordat de burgemeester een crisismaatregel mag nemen moet er voldaan zijn aan enkele voorwaarden. Een van deze voorwaarden is de hoorplicht. Het doel van deze hoorplicht is het in kaart brengen van de visie van de betrokkene. Bij het nemen van een beslissing omtrent een crisismaatregel, neemt de burgemeester zowel de visie van de psychiater als de visie van de betrokkene mee. Het horen van de betrokkene en het meenemen van zijn of haar standpunten in de beslissing omtrent de crisismaatregel heeft als doel het versterken van de rechtspositie van de betrokkene. In dit rapport stond de vraag centraal in hoeverre de huidige invulling van de hoorplicht het doel dat de wetgever voor ogen had, verwezenlijkt.

Tijdens het ontwerpen van de Wvggz hebben onder meer GGZ Nederland, de VNG en de Raad voor de rechtspraak hun adviezen uitgebracht. GGZ Nederland vond de hoorplicht van de burgemeester niet past binnen crisissituaties. De Raad voor de rechtspraak was ook van mening dat de burgemeester niet zou moeten worden belast met de beslissing over de crisismaatregel, omdat hij of zij niet voldoende deskundig zou zijn om over deze materie te beslissen. Zij zagen deze taak liever liggen bij een Wvggz-rechter of een OvJ. De VNG nam daarentegen het standpunt in dat de crisismaatregel dient als de opvolger van de inbewaringstelling, die onder de Wet Bopz kon worden opgelegd. Volgens de VNG was het daarom een logische keuze dat de burgemeester een rol speelde bij de IBS, en zou deze rol moeten worden voortgezet in de Wvggz.

Uit de interviews blijkt dat met name patiënt belangenbehartigers, psychiaters en advocaten blij zijn dat de hoorplicht tot doel heeft de rechtspositie van de betrokkene te verbeteren. Uit de gesprekken die zijn gevoerd met meerdere stakeholders kan echter worden gesteld dat de huidige invulling van de hoorplicht veel te wensen overlaat. Een kritiekpunt is dat het horen het proces in de praktijk uiteindelijk alleen maar vertraagt zonder dat het wat bijdraagt aan de rechtspositie van de betrokkene omdat de beslissing van de burgemeester nooit verandert door het horen. Sommige psychiaters vinden om deze reden de hoorplicht een te rationele afweging van de wetgever.

Burgemeester vinden daarnaast het zelf uitvoeren van de hoorplicht logistiek onhaalbaar. Dit is de reden dat het horen in de meeste gemeenten wordt uitbesteed aan een hoordienst. Burgemeesters vinden deze dienst een werkzame uitkomst, maar de rechterlijke macht, geneesheer-directeuren en patiënt belangenbehartigers betreuren dat door de uitbesteding er geen contact meer is tussen de betrokkene en de burgemeester. Deze partijen benadrukken het belang van het horen door de burgemeester zelf omdat hij of zij immers degene is die uiteindelijk de beslissing neemt over het wel of niet afgeven van een crisismaatregel.

Door verschillende stakeholders wordt er veel kritiek geleverd op de huidige invulling van de hoorplicht. Het horen vindt plaats over de telefoon waardoor niet wordt gezien in welke staat de betrokkene zich bevindt. Deze informatie zou juist veel kunnen bijdragen in het besluit omtrent het nemen van een crisismaatregel.

Tevens wordt opgemerkt dat de uitvoerders van het horen, over het algemeen medewerkers van de hoordienst, niet over de juiste medische kennis met betrekking tot psychiatrische ziektebeelden beschikken. Hierdoor zijn zij lang niet altijd in staat de mening van de betrokkene boven tafel te krijgen. Medewerkers van de hoordienst geven zelf ook aan het idee te hebben dat de hoorplicht, zoals die nu wordt uitgevoerd, plaatsvindt voor 'de vorm'.

Veel geïnterviewden geven suggesties voor het verbeteren van de hoorplicht. Mogelijkheden die worden genoemd zijn het horen laten plaatsvinden op een later tijdstip, het horen toewijzen aan een Wvggz-ambtenaar, het horen laten plaatsvinden via een videoverbinding in plaats van telefonisch, het opnemen van het hoorgesprek en beschikbaar stellen aan de advocaat en het investeren in de scholing van hoordienst medewerkers. Onze visie op deze suggesties en onze eigen aanbevelingen staan in hoofdstuk 7.

7. Aanbevelingen

7.1 Inleiding

Tijdens dit onderzoek hebben verschillende geïnterviewden aanbevelingen gedaan om de (praktische) problemen waarop men stuit bij de uitvoering van de hoorplicht in de praktijk, weg te nemen, al dan niet te verbeteren (hoofdstuk 5). In het verlengde van dit onderzoek, geven wij graag ook onze eigen visie op de huidige invulling van de hoorplicht en doen wij enige aanbevelingen. Dit doen wij als volgt. Allereerst zullen er praktische aanbevelingen volgen om de uitvoering van de hoorplicht, zoals deze nu in de wet staat, te verbeteren (paragraaf 7.2). Ten tweede zullen wij onze visie geven op de hoorplicht zoals deze door de wetgever bedacht is (paragraaf 7.3 en 7.4).

7.2 Praktische aanbevelingen

Uit de interviews met burgemeesters komt met name naar voren dat zij ontevreden zijn over de hoorplicht omdat deze logistiek lastig uitvoerbaar is. Wij vinden de argumenten die toezien op de logistiek van een wettelijke plicht geen reden om de hoorplicht af te schaffen. Het gaat immers om de rechtspositie van een betrokkene in een zeer kwetsbare situatie. Wij zijn van mening dat het belang van het versterken van de rechtspositie van de betrokkene te allen tijde groter is dan eventuele logistieke problemen die bij de uitvoering van de hoorplicht komen kijken.

Er zijn mogelijkheden de praktische uitvoerbaarheid van de hoorplicht te verbeteren. Wij sluiten ons in dit licht aan bij enkele suggesties die zijn gedaan door stakeholders. Het aanstellen van een Wvggz-ambtenaar binnen gemeenten kan eraan bijdragen dat de hoorplicht beter uitvoerbaar wordt. Deze ambtenaar krijgt door zijn specifieke functie veel ervaring met horen van betrokkenen. Dit kan ervoor zorgen dat de informatie die de betrokkene geeft tijdens een hoorgesprek van grotere invloed is op de uiteindelijke beslissing van de burgemeester. Hierdoor draagt het horen daadwerkelijk bij aan het versterken van de rechtspositie van de betrokkene in plaats van dat het horen ‘voor de vorm’ gebeurt.

Mocht het aanstellen van een Wvggz-ambtenaar niet mogelijk zijn (op de korte termijn) bevelen wij in ieder geval aan om medewerkers van de hoordienst een betere opleiding aan te bieden. Uit de interviews is gebleken dat medewerkers van de hoordienst veelal geen of weinig kennis hebben op het gebied van psychiatrische patiënten. Wij denken dat dit anders kan. Indien medewerkers van de hoordienst beschikken over kennis met betrekking tot ‘de bijzondere groep mensen’ die zij dagelijks horen, kan een hoorgesprek veel efficiënter plaatsvinden en een belangrijkere rol gaan spelen in de overwegingen van de burgemeester.

Daarnaast komt uit ons onderzoek naar voren dat medewerkers van de hoordienst bij het uitvoeren van de hoorplicht een lijst afwerken met vragen. Wij vragen ons af in hoeverre hierdoor ruimte wordt geboden voor maatwerk. Wij begrijpen dat veel ‘standaard’ vragen gesteld moeten worden, maar wij willen benadrukken

dat het leveren van maatwerk, waar mogelijk, ons erg belangrijk voorkomt. Afwijking van de vragenlijst en het stellen van verdiepende vragen, moet volgens ons mogelijk zijn. Tevens bleek uit het onderzoek dat niet altijd aan de cliënt wordt gevraagd of hij of zij een crisissignaleringsplan heeft. Wij zouden sterk willen aanbevelen dit in elk hoorgesprek te vragen.

Wij sluiten ons aan bij de suggestie om het horen van de betrokkene bij voorkeur fysiek te laten plaatsvinden, of op zijn minst door middel van een videoverbinding, in plaats van via de telefoon. Op deze manier kan een beter beeld geschetst worden van de daadwerkelijke situatie waarin de betrokkene zich bevindt en kunnen diverse belangen beter tegen elkaar afgewogen worden.

Tevens zijn wij het eens met de aanbeveling van verschillende stakeholders om het gesprek met de betrokkene op te nemen ten behoeve van de advocaat. Doordat de betrokkene zich in een crisissituatie bevindt, is het achteraf vaak lastig vast te stellen wat tijdens het gesprek precies naar voren is gekomen. Een opname van het gesprek kan de advocaat in kwestie helpen, maar kan de betrokkene ook rust geven, omdat achteraf te controleren is wat de betrokkene wel of niet heeft gezegd.

7.3 Aanbevelingen voor nader onderzoek

7.3.1 Ontbrekende rol van het Openbaar Ministerie

Uit dit onderzoek is gebleken dat het Openbaar Ministerie vrijwel geen rol speelt in de hoorplicht. Dit vinden wij opmerkelijk nu, met het opleggen van een crisismaatregel, inbreuk wordt gemaakt op verschillende fundamentele rechten. Is het dan aan de burgemeester om te beslissen of deze fundamentele rechten geschonden mogen worden? De geïnterviewde officier van justitie merkte immers ook op in de praktijk te ervaren dat sommige burgemeesters het lastig vinden om te beslissen over dergelijke vrijheidsbeperkende maatregelen. Het werk van het Openbaar Ministerie is hier meer op geënt. Rechtsstatelijk is ook beter te verdedigen dat een (gespecialiseerde) rechter deze beslissing neemt. Dit geluid is niet nieuw. De Raad voor de rechtspraak heeft in de evaluatie van het wetsvoorstel aangegeven de bevoegdheid tot het nemen van een crisismaatregel te geven aan de voorzitter van de ggz-klachtencommissie, de officier van justitie of een landelijk opererende “Wvggz-rechter” (zie paragraaf 3.2.3). Dit geeft stof tot nadenken. Wij zouden dan ook ervoor willen pleiten dat de rol van het Openbaar Ministerie in de crisissituatie meegenomen wordt bij de wetsevaluatie van de Wvggz.

7.3.2 Schrappen van de hoorplicht

Een van de doelen van de Wvggz is het versterken van de rechtspositie van de betrokkene. De hoorplicht is één van de uitwerkingen van dit doel. De vraag is of een acute crisissituatie zich hier wel voor leent.

Naar onze mening is het invoeren van de hoorplicht een rationele beslissing geweest die niet passend is in de acute crisissituatie. In theorie moet de hoorplicht bewerkstelligen dat de betrokkene ruimte krijgt om zijn of haar mening over de situatie te geven. In de praktijk zijn betrokkenen hiertoe zelden in staat. Vaak komen

zij in beeld bij de crisisdienst via de politie. De medewerkers van de crisisdienst doen er alles aan om zo goed én snel mogelijk de situatie in kaart te brengen. Te allen tijde zullen zij proberen een ingang te vinden bij de betrokkene om tot een samenwerking te komen waarin gedwongen zorg niet nodig is. Als de betrokkene niet in staat is hierover in gesprek te gaan of niet inziet dat er een probleem is waaruit ernstig nadeel voortvloeit, kunnen hulpverleners een crisismaatregel aanvragen. Het horen van het standpunt van de betrokkene, alvorens een maatregel te nemen is vaak onmogelijk. De betrokkene is bijvoorbeeld dusdanig agressief dat deze gesepareerd of gesedeerd is, of zo in de war dat hij of zij niet in staat is een coherent verhaal te vertellen waarin hij of zij kan reflecteren op de huidige situatie. Het idee dat een betrokkene die zich bevindt in een crisissituatie dit wel zou kunnen, staat haaks op de werkelijkheid. Als een betrokkene in een dergelijke situatie hiertoe in staat is, kan in overeenstemming met de hulpverleners tot een samenwerking worden gekomen waarbij geen gedwongen zorg nodig is en dus ook geen crisismaatregel hoeft te worden aangevraagd.

Omdat de betrokkene, op het moment van het aanvragen van een crisismaatregel, vaak niet in staat is in gesprek te gaan dan wel te reflecteren op de huidige situatie, is het logisch dat de burgemeester praktisch nooit afwijkt van het advies van de psychiater. Ons inziens is het willen horen van betrokkene zonder dat deze informatie van zichtbare invloed is op het besluit van de burgemeester dan ook een wassen neus.

Wij adviseren om op grotere schaal de hoorplicht te evalueren. Met name zouden wij graag zien dat wordt onderzocht in hoeverre de hoorplicht daadwerkelijk bijdraagt aan de versterking van de rechtspositie van de betrokkene.

Literatuurlijst

Rapporten

Evaluatierapport voortschrijdende inzichten 2007

Evaluatierapport voortschrijdende inzichten, bijlage bij *Kamerstukken II 2006/07*, 25763, nr. 7.

Kamerstukken

Kamerstukken II 2009/10, 32399, nr. 3.

Kamerstukken II 1970/71, 11270, nr. 3.

Bijlage 68731 bij *Kamerstukken II 2009/10*, 32399, nr. 3.

Bijlage 68737 bij *Kamerstukken II 2009/10*, 32399, nr. 3.

Bijlage 68736 bij *Kamerstukken II 2009/10*, 32399, nr. 3.

Jurisprudentie

EHRM

EHRM 5 oktober 2000, LJV AS7846 (Varbanov/Bulgarije).

Hoge Raad

HR 11 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:2015, *NJB* 2021/14.

HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1806, *NJB* 2020/2905.

HR 20 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1808, *NJB* 2020/2907.

Rechtbank Amsterdam

Rb. Amsterdam 17 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3078.

Rechtbank Midden-Nederland

Rb. Midden Nederland 29 april 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1656.

Rb. Midden-Nederland 6 februari 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:467.

Rechtbank Noord-Holland

Rb. Noord-Holland 30 juni 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:4540.

Rechtbank Rotterdam

Rb. Rotterdam 11 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:4066.

Bijlagen

Bijlage A (Vragenlijst burgemeesters)

Vragen m.b.t. nemen beslissing crisismaatregel

1. In hoeverre wordt na het horen van betrokkene het advies van de psychiater meegenomen bij de beslissing de crisismaatregel, al dan niet, op te leggen? Wat kunnen volgens u redenen zijn om af te wijken van dit advies?
2. Op welke grond(en) zou de burgemeester anders kunnen besluiten n.a.v. het horen van betrokkene? M.a.w.: wat kan een betrokkene naar voren brengen wil de burgemeester besluiten om geen crisismaatregel op te leggen?
3. Hoe weegt u het belang van de openbare orde en veiligheid af t.o.v. van het belang van de betrokkene om zijn of haar zienswijze op de situatie te geven?

Vragen m.b.t. gronden voor achterwege laten horen

4. Bij evidente tijdsdruk mag het horen achterwege gelaten worden. Wat vindt u daarvan?
5. Bij 'bijzondere omstandigheden' wordt de hoorplicht achterwege gelaten. Wat valt volgens u onder 'bijzondere omstandigheden'? M.a.w. wanneer denkt u het horen achterwege te kunnen laten wegens 'bijzondere omstandigheden'?

Vragen m.b.t. mandateren aan een derde partij

6. De burgemeester mag het horen mandateren of uitbesteden aan een derde partij zoals de hoordienst. Wat vindt u van de kwaliteit van het horen door een dergelijke partij? Als u dan kijkt naar de uiteindelijk genomen beslissing m.b.t. de crisismaatregel, wat vindt u van de kwaliteit van die beslissing indien het horen is gemandateerd of uitbesteed aan een derde partij?
7. Krijgt u een volledig beeld van de situatie van de betrokkene op basis van de informatie die de psychiater dan wel de hoordienst doorgeeft?

Vragen m.b.t. gewenste invulling hoorplicht

8. Vindt u dat het moment van horen van de betrokkene op het juiste moment binnen het proces plaatsvindt?
9. Hoe zou u de rol van de burgemeester met betrekking tot de hoorplicht zelf het liefst in willen vullen?
10. Op welke wijze zou volgens u de hoorplicht invulling moeten krijgen?

Bijlage B (Vragenlijst wethouder)

Vragen m.b.t. nemen beslissing crisismaatregel

1. In hoeverre wordt na het horen van betrokkene het advies van de psychiater meegenomen bij de beslissing de crisismaatregel, al dan niet, op te leggen? Wat kunnen volgens u redenen zijn om af te wijken van dit advies?
2. Op welke grond(en) zou de burgemeester of wethouder (met mandaat) anders kunnen besluiten n.a.v. het horen van betrokkene? M.a.w.: wat kan een betrokkene naar voren brengen wil de burgemeester of wethouder besluiten om geen crisismaatregel op te leggen?
3. Hoe zouden burgemeesters/wethouders het belang van de openbare orde en veiligheid moeten afwegen t.o.v. van het belang van de betrokkene om zijn of haar zienswijze op de situatie te geven?

Vragen m.b.t. gronden voor achterwege laten horen

4. Bij evidente tijdsdruk mag het horen achterwege gelaten worden. Wat vindt u daarvan?
5. Bij 'bijzondere omstandigheden' wordt de hoorplicht achterwege gelaten. Wat valt volgens u onder 'bijzondere omstandigheden'? M.a.w. wanneer denkt u het horen achterwege te kunnen laten wegens 'bijzondere omstandigheden'?

Vragen m.b.t. mandateren aan een derde partij

6. De burgemeester mag het horen mandateren of uitbesteden aan een derde partij zoals de hoordienst. Wat vindt u van de kwaliteit van het horen door een dergelijke partij?

Als u dan kijkt naar de uiteindelijk genomen beslissing m.b.t. de crisismaatregel, wat vindt u van de kwaliteit van die beslissing indien het horen is gemandateerd of uitbesteed aan een derde partij?

7. Krijgt u een volledig beeld van de situatie van de betrokkene op basis van de informatie die de psychiater dan wel de hoordienst doorgeeft?

Vragen m.b.t. gewenste invulling hoorplicht

8. Vindt u dat het moment van horen van de betrokkene op het juiste moment binnen het proces plaatsvindt?
9. Hoe zou u de rol van de burgemeester of wethouder (met mandaat) met betrekking tot de hoorplicht zelf het liefst in willen vullen?

10. Op welke wijze zou volgens u de hoorplicht invulling moeten krijgen?

Bijlage C (Vragenlijst Openbaar Ministerie)

1. In hoeverre wordt bij de aanvraag van de zorgmachtiging gekeken of de burgemeester zijn hoorplicht correct heeft vervuld? Wat voor invloed op de aanvraag heeft het als de hoorplicht niet correct is uitgevoerd?
2. In de Wet Bopz werd de bevoegdheid tot het bevelen van de inbewaringstelling reeds toebedeeld aan de burgemeester. In het evaluatierapport 'Voortschrijdende inzichten' opperde de onderzoekscommissie de mogelijkheid om deze taak aan het Openbaar Ministerie over te dragen met het oog op de rechtsbescherming. In de MvT van de Wvvgz heeft de wetgever echter besloten om de bevoegdheid tot het opleggen van de crisismaatregel (en de daaruit voortvloeiende vereisten) bij de burgemeester te laten. In hoeverre acht u dit een begrijpelijke keus nu de burgemeester veelal geen juridische achtergrond heeft (op het gebied van psychiatrisch patiëntenrecht) en de hoorplicht veelal wordt uitbesteed aan derden? Denkt u dat deze bevoegdheid en de daaruit voortvloeiende vereisten beter aan het Openbaar Ministerie toegekend konden worden?
3. In hoeverre zijn uw taken/verantwoordelijkheden t.a.v. de hoorplicht verandert door de Wvvgz in vergelijking met de Wet Bopz? Welke wet verdiende in dit licht uw voorkeur en waarom?
4. Als u vanuit het perspectief van uw functie kijkt, welke voor- en nadelen heeft de hoorplicht van de burgemeester volgens u? En hoe beïnvloeden de nadelen u in uw werkzaamheden?
5. Bent u van mening dat het Openbaar Ministerie meer bij de uitoefening van de hoorplicht betrokken moet worden? Kunt u uw antwoord hierop toelichten.
6. Heeft u nog enige aanvullende opmerkingen m.b.t. het hoorplicht, dat u denkt dat wij als onderzoekers zouden moeten meenemen?

Bijlage D (Vragenlijst rechterlijke macht)

1. In hoeverre betreft u het al dan niet correct uitvoeren van de hoorplicht bij uw oordeel over de rechtmatigheid van een getroffen crisismaatregel?
2. Acht u de rechtspositie van betrokkene verbeterd door de hoorplicht op te nemen in de Wvvgz ten opzichte van de rechtspositie onder de Bopz in combinatie met de algemene hoorplicht in de Awb?
3. Het afstand doen van een fundamenteel recht dient in beginsel ondubbelzinnig en in vrijheid te worden gedaan. Hoe kijkt u in dit licht aan tegen het niet gehoord willen worden door betrokkenen die in een (psychische) crisissituatie verkeren?
4. De burgemeester kan het horen uitbesteden. In hoeverre betreft u in uw oordeel dat als uit het hoorverslag blijkt dat betrokkene niet gehoord wil worden, de burgemeester controleert of dat daadwerkelijk zo is?
5. Hoe beoordeelt u of voldoende moeite is gedaan om betrokkene te horen?
6. Hoe kijkt u aan tegen het gegeven dat indien sprake is van evidente tijdsdruk mag worden afgezien van het horen? Worden de belangen van de betrokkene in zo'n geval voldoende gewaarborgd?
7. Wat is volgens u het grootste gebrek met betrekking tot de hoorplicht? Welke oplossingen zou u hiervoor zelf willen aandragen?

Bijlage E (Vragenlijst advocatuur)

1. Wat vindt u van de huidige vormgeving van de hoorplicht?
2. Voegt de hoorplicht iets toe in vergelijking met de IBS procedure onder de Wet Bopz?
3. Uit de jurisprudentie blijkt dat het voor betrokkenen niet altijd duidelijk is dat de burgemeester niet altijd zelf een betrokkene hoort. Hoe ervaart u dit bij uw cliënten?
4. Kan u uit opmerkingen van uw cliënten opmaken of zij de hoorplicht als een toegevoegde waarde zien of juist niet? Waaruit blijkt dit?
5. Wat kan volgens u beter m.b.t. de uitoefening van de hoorplicht? Wat zijn volgens u de grootste knelpunten?
6. Meent u dat de rechten van uw cliënt voldoende gewaarborgd zijn door de hoorplicht? Zo ja/nee, waarom vindt u dat?
7. Vindt u dat u voldoende betrokken wordt bij de uitoefening van de hoorplicht t.a.v. uw cliënt? Zo ja/nee, waarom vindt u dat?
8. Wat zou u ervan vinden om bij het hoor moment aanwezig te zijn?
9. Vindt u dat er ruimte moet bestaan om een cliënt later nog te horen indien een cliënt niet gehoord wordt omdat hij niet aanspreekbaar is/sprake is van evidente tijdsdruk/cliënt niet gehoord wil worden? Kunt u dit toelichten?
10. Bent u van mening dat de positie van uw cliënt wordt beschermd indien het horen opgenomen wordt? Kunt u dit toelichten?
11. Welke wettelijke waarborgen zou u zelf willen toevoegen t.a.v. de hoorplicht?
12. Zou het beter zijn om cliënten door de OvJ te laten horen? Waarom vindt u dat?

Bijlage F (Vragenlijst hoordienst)

Opmerking vooraf: *met protocol wordt bedoeld, de wijze waarop formeel is afgesproken hoe de hoordienst te werk moet gaan.*

1. Hoe ziet de hoordienst eruit? Welke mensen werken hier? Wat is de opleidingsachtergrond van deze personen?
2. Wat is het protocol vanaf de start van het gesprek?
3. Geeft een hoorverslag de behoefte van de cliënt goed weer?
4. Merken jullie dat tussen collega's onderling een andere invulling wordt gegeven aan het protocol? Zo ja, merkt u dat dit gevolgen heeft voor de zorgvuldigheid van de te nemen beslissing?
5. Hoe verloopt de communicatie tussen de hoordienst en de burgemeester? Heeft de burgemeester vaak vragen naar aanleiding van het hoorverslag? Hiermee wordt bedoeld op de zorgvuldigheid die wordt betracht bij de te nemen beslissing.
6. Als u nu iets aan het protocol zou mogen veranderen, wat zou u dan aanpassen?
7. Wat doet de hoordienst wanneer wordt opgemerkt dat een patiënt niet gehoord kan worden?
8. Als u vanuit uw functie de hoorplicht bekijkt, wat zijn dan de voor- en nadelen? En hoe beïnvloeden die uw werkzaamheden?

Bijlage G (Vragenlijst psychiaters)

1. Hoe weegt u het belang van de cliënt bij gedwongen zorg/gedwongen t.o.v. het belang dat de cliënt daar zijn eigen zienswijze op kan geven?
2. Wat zijn de voordelen voor een patiënt om tijdens deze fase gehoord te worden?
3. Kan de hoorplicht in het nadeel zijn van de patiënt (vanwege de tijd die met de gehele procedure is gemoeid)?
4. Acht u het horen nodig in deze fase? Of zijn er andere manieren/momenten waarop de rechtspositie van de patiënt versterkt kan worden?
5. In hoeverre wordt het doel van de hoorplicht, 'hoor en wederhoor' gerealiseerd door de hoorplicht?
6. Hoe ervaren, volgens u, de patiënten het horen?
7. Zijn er volgens u alternatieven die ook de visie van de patiënt meenemen, maar waarin de burgemeester geen rol speelt? (Bijv. bij de patiëntenvertrouwenspersoon, onafhankelijke arts/psychiatrisch verpleegkundige, etc.)

Bijlage H (Vragenlijst patiënt vertegenwoordigers/patiënt belangenbehartigers)

1. Wat vindt u van de hoorplicht voor burgemeesters in de situatie waarin een crisismaatregel uitgeschreven gaat worden?
2. Is door deze hoorplicht de rechtspositie van de patiënt verbeterd ten opzichte van de Bopz?
3. Wat kan volgens u verbeterd worden aan de hoorplicht? Wat zijn de grootste knelpunten?
4. Wat als de het horen achterwege wordt gelaten omdat betrokkene niet aanspreekbaar is, niet gehoord wil worden, of sprake is van evidente tijdsdruk? Maakt dit de rechtspositie van de patiënt slechter? Zou dit op een later tijdstip nog op een bepaalde wijze ‘hersteld’ moeten worden?
5. Zou volgens u de rechtsbescherming van de cliënt verbeteren wanneer een opname van het horen beschikbaar wordt gesteld aan de advocaat van de cliënt?
6. Zou het volgens u beter zijn als de hoorplicht bij een andere partij wordt neergelegd? (Bijv. bij de patiëntenvertrouwenspersoon, onafhankelijke arts/psychiatrisch verpleegkundige, etc.)
7. Zijn er volgens u alternatieven voor een hoorplicht die ook de visie van de patiënt meenemen maar waarin de burgemeester geen rol speelt?